Základní škola Plzeň-Újezd
Národní 1, příspěvková organizace, 312 00 Plzeň
IČ 70880093, tel.: 378 027 042, fax: 378 027 043
skola@zsujezd.plzen-edu.cz

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI

ŠIKANOVÁNÍ

Školní program proti šikanování je zpracován na základě Metodického pokynu ministryně školství k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT – 21149/2016)

Školní program proti šikanování - obsah

1. **Zmapování situace**
2. **Motivování pedagogů pro změnu**
3. **Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů**
4. **Užší realizační tým**
5. **Společný postup při řešení šikanování**
6. **Primární prevence v třídních hodinách**
7. **Primární prevence ve výuce**
8. **Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování**
9. **Ochranný režim**
10. **Spolupráce s rodiči**
11. **Školní poradenské služby**
12. **Spolupráce se specializovanými zařízeními**
13. **Vztahy se školami v okolí**
14. **GDPR**

1. Zmapování situace

Jsme škola s 1. stupněm, tedy s prvním až pátým postupným ročníkem. Navazujeme na předškolní vzdělávání a zajišťujeme návaznost na 2. stupeň ZŠ a na víceletá gymnázia.
Kapacita naší školy je 204 žáků. Nejvíce dětí je přímo z Újezdu, ale žáci k nám docházejí také z Doubravky, Bukovce, Zábělé a Červeného Hrádku.
Sídlíme v nově zrekonstruované klasické školní budově z roku 1899, která se nachází v klidné okrajové části města Plzně.
Vyučujeme podle Školního vzdělávacího programu: **Škola pro Tebe.**
Jsme otevřenou školou pro všechny žáky, rodiče, prarodiče a širokou veřejnost.
Nabízíme přátelské vztahy, rodinné prostředí, citlivý a laskavý přístup.

Pedagogický sbor splňuje odbornou kvalifikaci. Tvoří jej ředitelka školy, osm učitelek, jeden učitel, čtyři vychovatelky ŠD a tři asistentky pedagoga. Jsme dobře fungující tým. Spolupracujeme, pomáháme si, jsme k sobě tolerantní. Předáváme si zkušenosti z různých vzdělávacích seminářů, navzájem si hospitujeme v hodinách. Ochota na sobě pracovat a vzdělávat se je v našem sboru prioritou.

Věnujeme se žákům se **speciálními vzdělávacími potřebami**. Vytváříme pro ně Individuální vzdělávací plány, které konzultujeme s Pedagogicko-psychologickou poradnou. Podporujeme také žáky **mimořádně nadané**.

Nabízíme žákům velice pestrou **zájmovou činnost** (keramický kroužek, šikulky - tvoření, pohybové aktivity, taneční kroužek, flétny a zpívání, národní házená).
Každoročně žádáme Magistrát města Plzně o poskytnutí **grantů** na Podporu primární prevence rizikových jevů, Podporu tělovýchovných aktivit, Podporu polytechnické výchovy.

Dobrá připravenost žáků se projevuje při bezproblémovém přestupu na 2. stupeň ZŠ, ale také na víceletá gymnázia. Těší nás úspěšná přijetí mnoha našich žáků na víceletá gymnázia. Zajímáme se o naše absolventy. Jejich úspěchy nás naplňují pocity, že jsme je dobře připravili k dalšímu vzdělávání.

V uplynulém roce jsme na naší škole řešili jen několik případů rizikového chování žáků. Jednalo se o hrubé chování ke spolužákům. Metodik prevence, výchovný poradce a třídní učitelé provedli společně šetření a následně výchovná opatření. Rodiče byli o všem informováni, byli přítomni jednání. Průběh jednání a závěry jsou zaznamenány v dokumentaci.

2. Motivace pedagogů pro změnu

Škola má ze zákona jednoznačnou odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu žáků a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, tedy i šikany. Ředitel školy má zároveň odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance, tedy také za prevenci šikany zaměřené na učitele.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

*Škola **zajistí informovanost všech svých členů** o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc.*

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Jedním z cílů našeho Preventivního programu je **aktivní zapojení celého pedagogického sboru** do problematiky prevence. Důraz klademe zvláště na prevenci šikanování.

Pedagogický sbor splňuje odbornou kvalifikaci. Tvoří jej ředitelka školy, osm učitelek, jeden učitel, čtyři vychovatelky ŠD, tři asistentky. Jsme dobře fungující tým. Spolupracujeme, pomáháme si, jsme k sobě tolerantní. Předáváme si zkušenosti z různých vzdělávacích seminářů, navzájem si hospitujeme v hodinách. Ochota na sobě pracovat a vzdělávat se je v našem sboru prioritou.

*Škola **zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů** v podobě dalšího vzdělávání; uvádějících učitelů pro začínající pedagogy; dostupné intervize nebo supervize. **Plán dalšího vzdělávání pedagogů** zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence) a třídních učitelů (zejm. v prevenci šikanování, v oblasti komunikace, řešení konfliktů, interakce mezi učitelem a žákem, v diagnostice klimatu školní třídy, v ovlivňování postojů žáků v přijímání různosti, v podpoře osobnostně-sociálního rozvoje žáků, v tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování, v evaluaci klimatu třídy jako východiska k plánování služeb školy). Zároveň zajišťuje **vzdělávání ředitelů v oblasti právního povědomí.***

Vzdělávání pedagogů v této oblasti zajistíme ve spolupráci s metodiky z PPP (program o šikanování), z Centra adiktologické prevence.

4. Užší realizační tým

Užší realizační tým tvoří:

- ředitelka školy Mgr. Helena Fenclová
- školní metodik prevence Mgr. Martina Zajícová Ornová
- výchovný poradce Mgr. Michaela Koutová
- třídní učitelé 1.-5. třídy
- zástupce ŠD Miloslava Přibilová

5. Společný postup při řešení šikanování

Kapitola obsahuje tyto části:

- Postupy pro vyšetření a šetření šikany
- Vytváření bezpečného prostředí ve škole
- Charakteristika šikany, podoby šikany
- Přímé a nepřímé varovné signály šikanování
- Šikana zaměřená na učitele: jak ji předcházet a jak ji řešit
- Důležité kontakty při ohrožení dětí

Postupy pro vyšetření a šetření šikany

První pomoc při počáteční šikaně:	**Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:**
1. odhad závažnosti a formy šikany; **2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi;** **3. nalezení vhodných svědků;** **4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory);** **5. ochrana oběti;** **6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:** **a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);** **b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);** **7. realizace vhodné metody:** **a) metoda usmíření;**	***A. První (alarmující) kroky pomoci*** **1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;** **2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí** ***B. Příprava podmínek pro vyšetřování*** **3. zalarmováni pedagogů na poschodí a informování vedení školy;** **4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;** **5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);** **6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům** ***C. Vyšetřování*** **7. rozhovor s obětí a informátory;**

b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); **8. třídní hodina:** **a) efekt metody usmíření;** **b) oznámení potrestání agresorů;** **9. rozhovor s rodiči oběti;** **10. třídní schůzka;** **11. práce s celou třídou.**	**8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků;** **9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;** **10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)** ***D. Náprava*** **11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.**

Vytváření bezpečného prostředí ve škole

Je důležité, aby se na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany podílela celá škola. Stěžejní roli a zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy.

Protektivní a rizikové faktory

protektivní faktory	rizikové faktory
• nastavení hodnot ke vzdělání, podpora autority školy a pedagoga; • příležitosti pro pozitivní angažmá dětí, např. nabídka mimoškolních aktivit pro trávení volného času dětí a mladých lidí; příležitosti pro účast na rozhodování pro děti, na utváření kultury a prostředí; • nabídka služeb pro ohrožené rodiny a děti; nabídka služeb pro žáky a pedagogy ohrožené násilím ve škole, nabídka vzdělávacích programů pro pedagogy i zákonné zástupce apod.; • spolupráce školy s organizacemi, které mohou pro prevenci a intervenci v problematice šikany vytvářet síť pomoci; • podpora kooperace, tolerance, respektu a důstojné mezilidské vztahy a úcta k životu druhého člověka • způsob vedení školy ze strany ředitele a zástupců podporuje vytváření kooperativního, respektujícího a pozitivního sociálního klimatu ve škole; • přiznání možnosti výskytu násilí vůči pedagogovi, zajištění informovanosti o problematice; monitoring varovných signálů šikany ve škole; • deklarované a sdílené odmítnutí násilí na škole směrem k žákovské i rodičovské populaci (pro rozvoj šikany jsou důležité postoje a reakce ostatních); včasné a adekvátní řešení při výskytu násilí; • jasné rozdělení kompetencí a odpovědností v udržování dobrého sociálního klimatu na škole; • nastavení jasných pravidel v chování na celoškolní i třídní úrovni a jejich důsledné dodržování; • nastavení adekvátních opatření a sankcí při nedodržování pravidel v chování, jejich důsledné dodržování (avšak bez podpory dobrého sociálního klimatu jednostranný akcent na tresty naopak zvyšuje pravděpodobnost výskytu šikany); • funkční bezpečnostní a krizové plány;	• koncentrace rodin ohrožených chudobou, bezdomovectvím, sociálním vyloučením, národnostních menšin a etnik; • nízká podpora školy ze strany zřizovatele a deficitní deklarace a podpora hodnot vzdělání, dobrého klimatu, bezpečí a spoluodpovědnosti; • nevhodné nastavení financování škol, nedostatečná kvalita přípravy budoucích učitelů, nastavení legislativy, kurikula; • neexistující nebo nekvalitní služby pro děti, rodiny i pedagogy; • nedostupné vzdělání pro pedagogy (finančně, vzdálenost, dostupnost…); • malá spolupráce mezi školou a organizacemi v regionu • nejasné nastavení nebo nedůsledné dodržování pravidel chování a sankcí za nevhodné chování ve škole (žákům nakonec nehrozí nic, co by je od činu odrazovalo), zejména na středních školách; • chybějící nebo nejasné směrnice školy pro udržování bezpečí a řešení krizových situací; nevymezený postoj k násilí ze strany vedení školy - projevy násilí ve vztahu k pedagogovi/žákovi bývají přehlíženy, bagatelizovány nebo zakrývány; • ze strany vedení a dále pedagogů nedostatečně deklarovaná (k pedagogům, rodičům, žákům) a sdílená hodnota bezpečí a dobrého klimatu na škole; • posměch, dehonestující komentáře, nevhodné, neuctivé chování mezi žáky, pedagogy, a pedagogy a žáky navzájem; • nevhodně uplatňovaná kritika, sarkasmus, předsudky a stereotypy (mohou podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování žáků jejich spolužáky)projevy nerespektu k autoritám ze strany žáků jsou obecně ve škole pojímány jako norma;

• dostatečný monitoring fyzických prostor ve škole, která jsou vnímána	• negativní nebo ponižující komentáře vedení nebo ostatních pedagogů na účet jiného učitele před studenty; • nedůvěra mezi pedagogy navzájem a nespolupracující prostředí;

I. Charakteristika šikany

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

II. Podoby šikany

Přímá šikana *může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhružky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhružných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).*

Nepřímá šikana *má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.*

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. ***kyberšikana****, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti.*

III. *Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje* ***škádlení nebo agrese****, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li*

se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

IV. *Většina obětí šikany a jejích svědků se snaží situaci udržet co nejdéle* ***v tajnosti****, bojí se někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.*

V. *Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socio-ekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod.*

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

- ***Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:***
- *posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet; účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;*
- *kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem;*
- *nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;*
- *příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;*
- *skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;*
- *nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;*
- *honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;*
- *rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;*
- *žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.*
- ***Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:***
- *žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;*
- *při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;*
- *při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;*
- *má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;*
- *působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;*
- *stává se uzavřeným;*
- *jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;*
- *jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;*

- *zašpiněný nebo poškozený oděv;*
- *stále postrádá nějaké své věci;*
- *odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;*
- *mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;*
- *začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;*
- *odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.*

Šikana zaměřená na učitele: jak ji předcházet a jak ji řešit

Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a **žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele**.
Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.

- Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.

- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.

- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.

- Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.

- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstávat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Je zapotřebí, aby škola podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

- Škola má připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.

- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkosti, zvýšená citlivost, nechuť k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.

- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).

- Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.

- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Důležité kontakty při ohrožení dětí:

Sdružení Linka bezpečí (116 111), **www.linkabezpeci.cz**
Linka pro rodinu a školu (116 000)
Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
Internet poradna, **www.internetporadna.cz**
Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, **www.Horka-linka.cz**

Poradna E-Bezpeci - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, **www.napisnam.cz**

Webové stránky s tématikou školní šikany a kyberšikany
Společenství proti šikaně, **www.sikana.org**
Národní centrum bezpečnějšího internetu, **www.ncbi.cz**

6. Primární prevence v třídních hodinách

V naší škole nemáme zavedeny klasické třídní hodiny. Jsou však plně nahrazeny systematickou prací třídních učitelek, které ve svých třídách vyučují co nejvíce předmětů. Problémům primární prevence se věnují také při tzv. „Ranních kruzích" nebo „Hodnotících hodinách".

Ve třídě jsou nastavena **třídní pravidla**, která nenahrazují ani nezdvojují školní řád. Ideální je, pokud se na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) i samotní žáci.

7. Primární prevence ve výuce

Učitel prvního stupně má velkou výhodu v tom, že vyučuje ve své třídě většinu předmětů. Tudíž denně tráví s žáky spoustu času. Pak má velký prostor k věnování se prevenci rizikového chování. Snaží se, aby působení bylo přirozené, srozumitelné, smysluplné a nenásilné.

V PP máme jasně stanovené znalostní kompetence žáků, které by po ukončení prvního stupně měli znát. Ty jsou v souladu s ŠVP a přirozeně prolínají osnovy jednotlivých předmětů. Součástí jsou přílohy Školní preventivní strategie a Školní program proti šikanování. Co by žáci měli umět po ukončení prvního stupně?

- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- v případě nutnosti přivolat pomoc
- vědět, na koho se mají obrátit v případě, že se cítí ohroženi
- používat vhodné způsoby chování při setkání s cizími lidmi
- jednoduchým způsobem odmítnout nabízenou drogu nebo věc od neznámé osoby
- rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti
- vědět, že jednání, které poškozuje práva druhých lidí, je nezákonné
- osvojovat si zdravý životní styl, poznávat hodnotu zdraví
- vyjmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog a zneužíváním léků

Využíváme témata v osnovách jednotlivých předmětů (nejvíce v Prvouce, Vlastivědě, Přírodovědě, Tělesné výchově) a seznamujeme děti s informacemi z oblasti zdravého životního stylu, prevence závislostí a rizikového chování. Zaměřujeme se nejen na poskytování informací, ale i na vytváření postojů žáků k problematice a osvojování dovedností komunikace, zvládání

sociálních vztahů a stresových situací, asertivity a odmítání. Předávám kolegyním náměty a inspiraci, které jsem získala ve Specializačním kurzu prevence rizikového chování v Centru adiktologické prevence. Schránku důvěry žáci využívají celkem často.
Třídní učitelky mají důležitou úlohu při naplňování cílů PP. Mapují průběžně vztahy mezi dětmi a vhodnými aktivitami je vedou ke zdravému klimatu ve třídě. Problémy konzultují se mnou a s výchovnou poradkyní. Je-li potřeba, také s vedením školy. Pokud se jedná o závažnější problém, přizveme rodiče. K těmto jednáním máme vypracovaný systém postupů a vedeme záznamy o průběhu šetření. Naší snahou je, abychom rodiče podpořili a společně hledali řešení. Nabízíme jim možnost odborné péče.
Většina žáků školy navštěvuje **školní družinu**. Paní vychovatelky připravují pro děti spoustu smysluplných aktivit. Vytváří celoroční programy.

8. Primární prevence ve školních a mimoškolských programech mimo vyučování

Programy specifické primární prevence jsou postupně uskutečňovány ve všech třídách. V první třídě to byl „*Adaptační program*“, ve druhé, třetí ,čtvrté a páté třídě programový blok „*Třída plná pohody*“. Následovaly vždy konzultace s TU, kdy lektorka z PPP doporučila individuální péči pro problémové žáky. Tradičně spolupracujeme s PPP, CAP , organizací Animánie.
ŠMP pečlivě vybírá vhodné programy pro naši cílovou skupinu žáků.
Ve všech třídách se uskutečňují besedy s Městskou policií. TU si vždy vyberou vhodný program pro svoji třídu.

Programy nespecifické primární prevence probíhají postupně podle plánu „Preventivního programu“. Jedná se například o zajištění zájmových kroužků, zapojení do projektů, podpora zásad zdravého životního stylu, návštěvy kulturních akcí, účast na sportovních a výtvarných soutěží, pobyt ve škole v přírodě, plavecký výcvik a výuka na dopravním hřišti.
Do programu „Kam chodí táta s mámou do práce“ se zapojili rodiče žáků. Uspořádáme jsme akce pro veřejnost (vánoční rozjímání, zahradní piknik).

9. Ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů)

Škola má zpracovaný smysluplný školní řád. Je v něm zakomponován kategorický zákaz chování mající charakter šikanování a opatření, která se váží k tomuto závažnému porušení školního řádu.
Ve školním řádu jsou také zpracována pravidla používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů.
Součástí je i stanovení kázeňských opatření při nedodržování těchto pravidel.
Školní řád je aktualizován dle nového metodického doporučení **(č.j. MŠMT – 21149/2016).**

V souladu se školním řádem je zajištěn **dohled pedagogických pracovníků nad žáky** ve škole před vyučováním a o přestávkách, podle potřeby na vytipovaných místech v prostorách školy.

10. Spolupráce s rodiči

- úvodních třídních schůzkách jsou rodiče seznámeni s nekompromisním postojem školy proti šikaně.
- na webových stránkách školy najdou také podrobné doporučení, jakých varovných signálů si mají všímat, mají-li podezření, že je jejich dítě šikanováno
- rodiče jsou informováni o programu proti šikanování
- rodiče jsou informováni školním poradenství
- rodiče jsou informováni o pořádání školních i mimoškolních akcí
- rodiče jsou požádáni o spolupráci a pomoci při akcích pro žáky a veřejnost

Jsme zapojeni do projektu **Rodiče vítáni.**
Zákonní zástupci žáků by si měli všímat především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechuť dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;

- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

11. Školní poradenské služby

Pracovníci školní poradenské služby jsou:

Výchovný poradce – společně s třídními učiteli řeší výchovně – vzdělávací problémy žáků, na základě diagnostiky poruch učení a chování podává se souhlasem rodičů žádost o vyšetření žáků v akreditovaných zařízeních.

Výchovný poradce: Mgr. Michaela Koutová
Telefon: +420 378 027 042

e-mail: koutovami@zsujezd.plzen-edu.cz
Konzultační hodiny: po telefonické domluvě

Hlavní úkoly výchovné poradkyně:
péče o žáky s výukovými potížemi a zdravotním postižením

- péče o žáky s výchovnými problémy
- spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickými centry a střediskem výchovné péče
- spolupráce při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů

poradenská činnost v oblasti volby povolání, přestup na 2.stupeň ZŠ, víceletá gymnázia

- péče o vzdělávání žáků mimořádně nadaných
- poradenská činnost pro rodiče
- spolupráce se školním metodikem prevence

Školní metodik prevence - pomáhá žákům i rodičům řešit problémy, které souvisejí s rizikovým chováním. Vytváří Preventivní program školy a Školní program proti šikanování.

Školní metodik prevence: Mgr. Martina Zajícová Ornová
Telefon: +420 378 027 042
e-mail: zajicovaornovama@zsujezd.plzen-edu.cz
Konzultační hodiny: po telefonické domluvě

Hlavní úkoly metodika prevence:

- poradenská činnost – poradenství pro žáky i rodiče, zajištění péče odborného pracoviště
- informační činnost - zajištění besed, přednášek, seminářů, prevenčních programů
- metodická a koordinační činnost – vytvoření Minimálního preventivního programu, Školního programu proti šikanování, Národní strategie primární prevence dětí a mládeže na období 2019/2027.

12. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, event. školního psychologa, školního speciálního pedagoga nebo zástupce školy
s dalšími institucemi a orgány.

Tradičně a úspěšně spolupracujeme s PPP, Centrem adiktologické prevence, SVP, Policií ČR. V MPP máme naplánovaný a již objednaný adaptační program z PPP, dále program ‚Třída plná pohody“. V případě potřeby zajistíme pro žáky intervenční programy. Obvykle vybíráme programy právě z nabídky PPP, s metodiky spolupracujeme dlouhodobě. Metodička PPP konzultuje problémy s TU před i po ukončení programu. Spolupráci hodnotíme jako velice přínosnou a efektivní.

13. Vztahy se školami v okolí

ŠMP se pravidelně účastní setkání školních metodiků prevence základních škol v PPP, které svolává oblastní metodička prevence. Schůzky probíhají formou interaktivní pracovní dílny či odborné diskuze ve skupině. Školní metodici zde konzultují problémy, sdílejí názory, předávají si zkušenosti. Zajímáme se o naše bývalé žáky, hovoříme o nich s kolegy z ostatních doubraveckých škol.

Pravidelná setkání ředitelů škol a ŠMP také přispívají ke spolupráci s ostatními ZŠ.

Zpětná vazba nám přináší informace o tom, že žáci, kteří po páté třídě přestupují do základních škol a na víceleté gymnázium ve spádovém doubraveckém obvodu, jsou **slušní, ohleduplní a empatičtí žáci.**

14. GDPR

Škola (a její zaměstnanci) ve smyslu evropského nařízení ke GDPR zachovává mlčenlivost a chrání před zneužitím data, údaje a osobní údaje a zaměstnanců školy, citlivé osobní údaje, informace o zdravotním stavu dětí, žáků a studentů a výsledky poradenské pomoci školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště, shromažďuje pouze nezbytné údaje a osobní údaje, bezpečně je ukládá a chrání před neoprávněným přístupem, neposkytuje je subjektům, které na ně nemají zákonný nárok, nepotřebné údaje vyřazuje a dál nezpracovává.

Zpracovala Mgr. Martina Zajícová Ornová, ŠMP
V Plzni 4. 9. 2026